

L'investigador Huguet: d

Quan al juliol del 1936 va esclatar la insurrecció, la família Huguet-Chanzà empenyé la fugida cap a la comarca de l'Alt Palància; pinedes aragoneses i ressol a l'ampit de les finestres, ombres estiuenques dels malucs geogràfics catalans: uns mesos després, el senyor Huguet era detingut pels milicians a Altura, i traslladat a la presó de Sogorb on hi havia radicada el quarter de les columnes republicanes del front de Terol. La guerra d'Espanya, mentrestant, anava declinant-se lentament, i el petit Huguet, acompanyat de la mà de sa mare, feia camí per veure l'Huguet terratinent i perseguit per *ric*; asseguts dins el pati, o tombats a un marge tot prenent-se un descans dels treballs forçats, el petit Josep repetia d'orelleta a son pare els comentaris noticiosos que havia emès la ràdio *nacional*, la veu del general Queipo de Llano, Radio Sevilla. Ben bé no és que venceren els *seus*; de fet el senyor Huguet mai no havia participat abans –ni ho faria més tard– en política, si més no d'una manera declarada, però el cas és que en nom de la Segona República, alguns escamots comptaven amb poder matar-lo.

No obstant això, el desenllaç d'aquell trienni, que portaria al règim del general Franco, va ser-li circumstancialment propici; el senyor Huguet fou alliberat. “En aquella època, la imatge desapareix”. En Josep Huguet, l'home sexagenari de posat hortolà i caràcter britànic, cavaller tastavins de Borgonya i quasi-retirat dels negocis urbanístics, retrau del temps aquell petit Huguet que fou: “Després de la guerra, la meua és una generació sense imatges; les úniques fotografies que hi havia a l'abast de tothom, posem per cas, eren als diaris, i eren d'una qualitat terrible. Aquesta falta, potser, és la que m'ha espentat a tenir aquesta set sense fons. El valor de la imatge és vertaderament enorme, perquè constitueix la nostra memòria”.

El nas de Josep Huguet és vindicatiu, elegant, domina la seua mirada sobre la platja de Xàbia, que s'estén als peus dels tres molins; allà dalt, enfront del far de Sant Antoni, té sa casa, apeçada a la muntanya, el Montgó. Rocs i margalló, pedres de molí recuperades a l'ús de tauler i, topat en un racó del poble, un pou desballestat que ara renaix sota dues figures que els ocellets espleten en les vesprades de l'estiu. Vora del segon molí, “el dels convidats”, hi ha un banquet de pedra damunt l'herba: seure-hi i omplir-se els ulls de mar és tot una.

Ara que tinc trenta anys. “Trobàvem a faltar açò, i molt. Perquè coses de semblants

“El millor testimoni de l'activitat humana al llarg d'aquesta centúria”. La fotografia encetava a mitjan segle dinou una nova època, l'imperi de la imatge. Josep Huguet (Benifaió, la Ribera, 1931), ha trobat l'empremta valenciana en el camí de la memòria universal que les càmeres estan teixint en silenci. El passat del nostre futur.

haviem estat traçades en altres dominis, en el de la literatura i en el de l'erudició, en el dels estats econòmics i socials, en el de la sola col·laboració civil. Només les arts en restaven una mica al marge. Absurdament al marge. En tot aquest litoral, de Salses a Guardamar, i saltant el Mediterrani a dins, les Balears, l'herència i la vocació tenen un signe únic, irreversible, diàfan”. Són paraules de Joan Fuster, mots de salutació rotunda a la primera revista que en Josep Huguet va editar entre els anys 1962 i 1967, i que va dedicar alguns dels seus tretze números a l'art modern valencià i principatí. En espanyol, la *Suma y sigue del arte contemporáneo*. Eren els primers contactes amb la imatge, a través de l'avantguarda pictòrica, que va cloure quan prengué en matrimoni Catherine Baudin, una noia parisenc de cos esvelt i d'enginy avisat.

“Jo vaig tenir la gran sort que vaig fer un amic, Andreu Alfaro, i amb ell vaig conèixer molt del que avui estimo”. Fent una passejada cap a Balears, l'Alfaro encara no escultor i l'Huguet curios entaularen amistat. “Aleshores a València hi havia molta pintura clàssica, i molts cromos, d'aquells de *valensiano* i *valensiana*, i alguns ciutadans que veien de posar-se al dia amb allò que ocorria a la resta d'Europa: hi havia el grup Parpalló, que era l'Andreu Alfaro, el Sempere, Martínez Peris... ells esgotaren el seu capital amb aquella revista, la *Parpalló*, i em proposaren que reflotara la publicació. Jo volia una revista internacional, d'avançada, i la vàrem aconseguir. Mireu, teníem Tàpies, Genovés, Miró, Tharrats, l'Equip Crònica; publicàrem treballs de Giulio Carlo Argan, Oriol Bohigas, o François Garnier”. Tenia diners, era director d'empresa, i alguna cosa li burxava. Pintura, només?, es demanava, i anava descobrint que no solament es tractava de pintura. Als calaixos d'un despatx assetjat per l'Arxiu Gràfic Valencià, el nom amb què l'Huguet ordinador ha batejat el material arplegat, hi ha desades algunes pàgines d'aquell *Suma y sigue...* on la censura esmenava i estampava després el seu segell. I curiositats: l'any 1963, la portada estigué dedicada a l'assassinat del membre de l'executiu en el Partit Comunista, Julià Grimau. La darrera execució del franquisme, contestada els dies següents amb manifestacions multitudinàries des de les places de París i Roma. “La policia va explicar la versió que havia caigut de la finestra de la comissaria, i heus ací la finestra, els caps dels comissaris, ací en Grimau mort, roig de sang. En aquest quadret hi havia Franco, però tan clar, que jo vaig témer que no rebérem. Li vaig dir a Monjalés, ‘escolta, fes per dissi-

In temps, d'una memòria

mular-ho', posà una taca al damunt i cap problema", recorda triomfalment Josep Huguet. "Davant els seus nassos ho passàrem. Els censors eren tan inútils i negats, a més que allò que es deia ací no estava al seu abast cultural".

L'any 1870, l'avi Huguet ja comerciava amb la taronja, i havia fet amb el senyor Huguet allò que aquest va fer amb el seu fill Josep, enviar-lo a França i Alemanya, a Anglaterra, on el jove Huguet treballà d'oficinista fins que va aprendre'n l'idioma. Son pare parlava fins i tot una mica de neerlandès, gràcies a l'exportació de fruites. I el petit Josep estudiava amb els jesuïtes, grec i llatí: "Ens prohibien parlar en valencià; bé, això passava a tot arreu. Allà estàvem com als països comunistes, que només et contenen una història i vius en una bombolla. En eixir a l'estranger, la meua sorpresa fou extraordinària, però la meua educació de base tenia el seu pes". La situació començava a capgirar-se, i els signes del temps desdeïen el *boom* econòmic dels cítrics. Bons amics del senyor Huguet arruïnaven les seues hisendes, cada dia era més difícil cobrar els carregaments venuts a l'estranger, "i el meu raonament va ser, 'pare, una volta o altra ens tocarà a nosaltres'. Veieu els alemanys, aquesta gent tan seriosa?, doncs es comportaven com a autèntics poca-vergonyes. Caldria veure quanta gent s'ha enriquit així a Europa". Amb trenta anys, l'hereu Huguet s'amotllava al dicteri macroeconòmic, alhora que la seua dèria per la imatge creixia.

Plena de coneixences, Ítaca. De viatge, a causa dels negocis, l'Huguet fadrí ha vist córrer bona part de la seua vida; eren temps de treball dur, de reconstrucció d'un desert industrial provocat per la guerra, d'extraure cobre de les pirites. De trobar l'equilibri entre l'obligació de la feina i la seua passió pública; a París, Nova York o Mèxic, de Suècia a Escòcia, l'Huguet arxivador emprèn la tasca d'aconseguir totes aquelles postals que varen ser enviades pels turistes des de València, i de tant en tant també algunes de Barcelona, Mallorca o Tortosa, "principalment de València, però si hi tenen relació..." El cuquet de la imatge, insondable, somriu encara quan l'Huguet investigador parla de les seues troballes: "a París, a vora mateix del riu Sena, hi ha els *bouquinistes*; doncs aquests personatges guarden, a l'ampit del riu, uns armaris seus amb llibres, gravats, targetes. Em va sobtar la gran quantitat que n'hi havia de València, de mitjan segle passat, de principis d'aquest i del període republicà. Una València universal, d'altra banda. Era com retrobar la mi-

Josep Huguet, l'investigador incombustible. L'any 1989 descobrí el valencià establert a París Benet Monfort.

Gira la roda del passat

L'Arxiu Gràfic Valencià. Compta amb un 10% de material forà al País Valencià, com aquesta col·lecció de targetes editada al Principat sobre temes aeris.

Imatge reveladora d'un estat d'ànim col·lectiu. Targeta de principis de segle, anterior a la normalització de la llengua catalana.

Una imatge mèdita del fèretre de Blasco Ibàñez a Menton (Provença). Allà va morir l'escriptor l'any 1928.

rada perduda, perduda o que ens volien negar". L'Huguet investigador mou amb seguretat les mans entre centenars de fotografies i postals groguenques. "Veieu?, són interessants perquè reflecteixen les evolucions urbanes, també la vida en sentit global. Gràcies el material de què dispose, jo puc demostrar aquests canvis. La història no és falsejable si prenem cura".

Huguet, l'incansable, s'entrevistava l'any 1989 amb la consellera delegada de la Societat Francesa de Fotografia, Christiane Roger: només volia informar l'opinió pública i les institucions que podia documentar fefaentment que el fundador de la primera societat heliogràfica, ante-

cessora de la fotografia, no era pas el francès Baró de Monfort, sinó el valencià establert a París Benet Monfort. I els llibres sobre la matèria varen ser esmenats adientment. Aquell mateix any, un 16 de març, naixia la Societat Valenciana de la Història de la Fotografia, de la qual és president Josep Huguet, l'incombustible.

Huguet, l'Obra. El 31 de juliol del 1992, l'Arxiu Gràfic Valencià de Josep Huguet va transvasar a la Generalitat valenciana 22.263 targetes postals cronològicament situades de finals del XIX fins el 1936, també 18.501 fotografies sobre paper de professionals com Esplugas –cap el 1888– i d'altres estrangers com Laurent –cap el 1870–, Hauser i Menet –devers el 1891–, i finalment eren lliurats 7.000 clixés de vidre i cel·luloide, entre aquests uns 550 de Peydró i un nombre semblant d'Alexandre, dos afeccionats valencians de la primera meitat de segle.

La Conselleria de Cultura obria l'octubre d'aquell mateix any una exposició comissariada per l'Huguet cívica, la "Memòria de la Llum", una València retratada des del regnat d'Isabel II fins la Segona República, i centenars d'imatges més d'arreu el País Valencià. Ja en març del 1990, l'Ateneu Mercantil havia fet les vegades de marc per l'exposició "Records", subvencionada per la Generalitat. Encara l'any 1987, el president Joan Lerma inaugurava el 28 de novembre el Museu de la Impremta i Obra Gràfica al Puig de Santa Maria, on hi ha catàlegs, gravats i llibres antics de l'Arxiu. I el novembre del 1990, el diari *Levante* iniciava la publicació de la *Historia de la fotografia valenciana*, que mantingué durant 16 setmanes i bona part de la qual va redactar el mateix Josep Huguet.

El col·leccionista Huguet feia temps que havia esdevingut historiador. Ha treballat per viure, i avui dia s'hi dedica més que a cap altre afer, on les despeses més quantioses van a parar als comptes dels viatges i les compres de material: de fet, l'Huguet adquisidor té edicions originals úniques, algunes de les quals superen el mig milió. No hi fa res, la lluita continua, contra la desmemòria, i les estades a l'estranger se succeïxen a la recerca de més material, de més documentació: "som una regió europea, això ho tens clar en eixir dues vegades cap a dalt. Hem de fugir del centralisme com de la pesta, això també cal tenir-ho clar; quan veig aquesta València tan cosmopolita, aquesta imatge tan universal, em veig gratificat".

Els plecs dels ulls afirmen el rostre romà. Huguet, l'Obra, acaba de procurar-se aquests dies una petita finca al carrer de la Nau, a la Ciutat Vella de la capital valenciana; allà pensa aplegar tot el seu arxiu. El pes d'una posteritat guanyada a la força.

Victorià Jiménez